

Кармазіна І. І.,

курсант

факультету підготовки фахівців для

підрозділів превентивної діяльності

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

Мітусова К. С.,

викладач кафедри

цивільного права та процесу

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ЗАСТАВА МАЙНОВОГО ПРАВА

Застава майнових прав є дуже молодим видом застави, поява якого пов'язана з прийняттям Закону України «Про заставу» 1992 року [1]. Після законодавчого закріплення можливості використання майнових прав як застави виникла значна кількість питань, які є актуальними й сьогодні.

Практика застосування українських правових норм щодо обіцянки права власності та відсутність теоретичного обґрунтування обіцянки права власності у вітчизняній науці цивільного права призводить до того, що досить часто спостерігається неоднозначний підхід не лише до тлумачення права власності, теоретичні аспекти застави майнових прав, а також у застосуванні правових норм, пов'язаних із цим видом застави. Ще десятиліття тому українські вчені звертали увагу на те, що оскільки не всі майнові права можуть бути передані в заставу, негативним фактором, який впливає, насамперед, на практику відповідного правозастосування, є відсутність у цих законах чітко визначених, системно врегульованих відповідними законами. Законодавство України потенційні майнові права, які можуть бути предметом обіцянки [1-2]. Це не змінилося навіть сьогодні. У науковій літературі не вщухають суперечки щодо складу майнових прав, які можуть бути предметом застави, не в останню чергу через суперечності та прогалини вітчизняного законодавства як щодо питань застави майнових прав, так і поняття та видів права власності.

По-перше, слід зазначити, що чинне законодавство України не містить поняття права власності. На фоні відсутності законодавчого закріплення поняття права власності

Цивільний кодекс України [3] стосується права власності, визначаючи характер цих прав як речових. Так, відповідно до частини 2 ст. 190 ЦК «майнові права не є споживними речами». Речовими правами визнаються права власності.» Закон України «Про оцінку майна, майнові права та оціночну діяльність.

В Україні як права власності, що підлягають кваліфікації, означають усі права, що стосуються майна, окрім права власності, включаючи права, які є частинами, захищеними авторським правом (права володіння, розпорядження, користування ними), а також інші спеціальні права (право носити діяльність, використання природних ресурсів тощо) та право на звернення (ст. 3) [4].

Відповідно до ч. 7 ст. 5 Закону України «Про іпотеку» [5], предметом іпотеки може бути право оренди або користування нерухомим майном, що надає орендарю або користувачу право будувати, володіти та відчужувати нерухоме майно. Право користування чужою земельною ділянкою для забудови (поверхні) та право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).

У Положенні Правління Національного банку України про валютний контроль майнові права визначені виключно як «права особи вимагати своїх зобов'язань» є кредитором (п. 1.4) [6].

У ст. 424 ЦК закріпила право інтелектуальної власності як право на використання об'єкта права інтелектуальної власності; виключне право давати дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності; виключне право на запобігання незаконному заволодінню об'єктом права інтелектуальної власності, отже включно із заборонаю такого використання.

Відповідно до положень законодавства України «Про іпотеку», «Про фінансово-кредитні механізми та управління активами під час будівництва та здійснення операцій з нерухомістю», «Про житлове кредитування, обслуговування консолідованої іпотечної заборгованості та іпотечних свідоцтв», майнові права в тому числі з правом придбання будівель, що будуються.

Таким чином, в українському праві як право власності право власності одночасно, крім права володіння, і право вимагати (право вимоги) майна наприклад права інтелектуальної власності. Зрозуміло, що майнові права, права власності, права інтелектуальної власності тощо застосовуються у загальному порядку щодо зобов'язань. Тому точніше було б сформулювати положення ч. 2 ст. Статтею 190 ЦК передбачено, що: «Речові права визнаються майновими правами».

Зрозуміло, що цивільна правоздатність певних майнових прав і можливість вилучення з них дозволяє розглядати такі речі, як вимоги, обмежені майнові права та права інтелектуальної власності, як заставу. Водночас на практиці предметом переважної більшості договорів застави майнових прав є права вимоги – тобто права є обов'язковими. Останнє цілком зрозуміло, незважаючи на те, що ст. 4 Закону України «Про заставу» та згідно зі статтею 576 Цивільного кодексу предметом безстрокової іпотеки є майнові права, Глава V. Норми законодавства Закону України «Про заставу» «Заставі майнових прав» як предмету застави, підлягали лише права пред'явлення позову за зобов'язаннями.

Відповідно до статті 49 Закону України «Про заставу» іпотекодержатель може укласти іпотечний договір як прав вимоги, кредитором за зобов'язаннями яких він є, так і майбутніх подій.

Відповідно, в договорі іпотеки має бути визначений боржник по відношенню до іпотекодавця, наприклад, орендар за договором оренди або покупець за договором поставки, право власності, право вимоги, що є предметом іпотечного договору. Іпотекодержатель також може бути власником іпотеки, наприклад за договором банківський депозит. Застави коштів на депозитних рахунках в банківських установах останнім часом активно використовуються положеннями цивільного обороту. У ЦК України гроші визначені як вид, але якщо мова йде про не гроші, то вони можуть бути передані в заставу за тими ж правилами іпотеки майнових прав, для предмета заставою є право вимагати від клієнта повернення грошей. на депозитному рахунку в банку. Саме на обіцянку зберігати кошти на депозитних рахунках у банківських установах звертають увагу українські дослідники як відносно новий затребуваний на практиці вид застави. Водночас розглядати заставу доходів як різновид застави майнових прав недоцільно.

За своєю природою гроші як економічна категорія в цивільно-правовому розумінні є лише законним накопиченням грошових вимог.

Крім вимог особистого характеру, не можуть бути предметом іпотеки інші вимоги, заборонені Законом про іпотеку (ч. 5 ст. 576 ЦК). До таких умов відносяться невіддільні від особи, наприклад, право на утримання, відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю. Особистий характер цих вимог не дозволяє їх відчужувати чи нав'язувати. Вони закінчуються, коли людина помирає.

Звернення стягнення на заставні майнові права відбувається, коли заставодержатель відступає вимогу, що впливає з заставленого права, заставодавцю. Відповідно до ст. Згідно зі статтею 23 Закону України «Про заставу» іпотекодержатель має право вимагати в суді переходу до нього заставленого права одночасно з правом звернення стягнення на предмет іпотеки. Посилаючись на положення ст. 20 ЗУ «Про заставу» та ст. 590 із 590, за згодою сторін іпотечного договору переуступка права вимоги, що впливає із заставленого права, може бути також здійснена іпотекодержателю шляхом пред'явлення вимоги безпосередньо до іпотекодержателя без звернення до суду.

Список використаних джерел:

1. Про заставу: закон України від 02.10.1992 р. № 2654-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 47. Ст. 642.
2. Нижний С. В. Застава майнових прав як спосіб забезпечення виконання зобов'язань: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2007. 16 с.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40. Ст. 356.
4. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: закон України від 12.07.2001 р. № 2658-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 47. Ст. 251.
5. Про іпотеку: закон України від 05.06.2003 р. № 898-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 38. Ст. 313.
6. Положення про валютний контроль: затв. постановою Правління Національного банку України від 08.02.2000 р. № 49. Офіційний вісник України. 2000. № 14. Ст. 573.